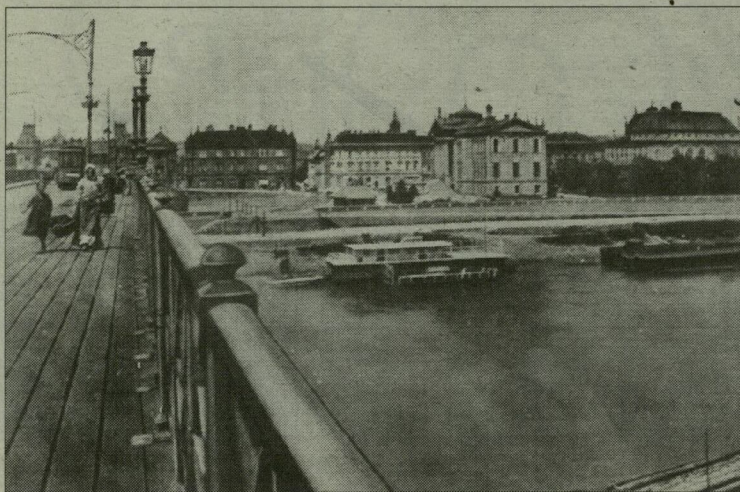
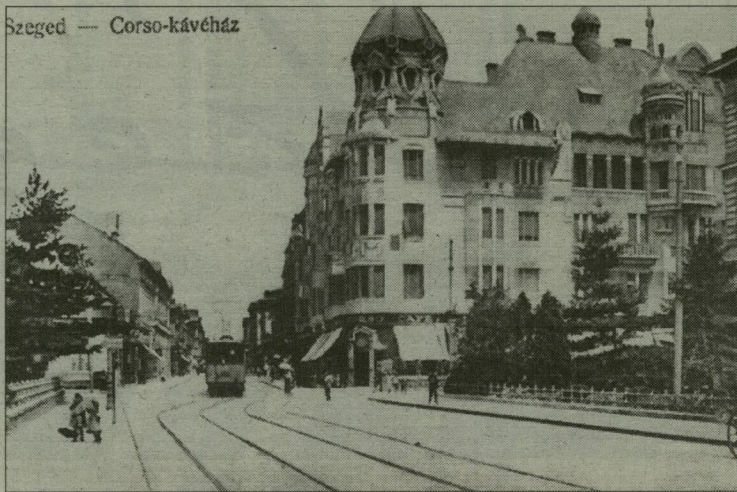

Villamossin a régi hidon...

... és a Kárász utcán

A szegedi villamost sem kímélte az infláció a második világháborút követően. Csoda, hogy a kalauzok ép ésszel átvészelték azokat a kritikus hónapokat. A viteldíjak összege volt, hogy napról napra megváltozott. Legvégül már egy táska pénzt vitt magával az, aki egy megálló erejéig felszállt a „viligára”.

■ Érdekességek, furcsaságok a szegedi villamосközlekedés történetéből (3.)

Egymilliárd pengőt kértek a jegyért

A világháború alatt a fel-ső vezeték és a pálya csupán néhány helyen sérült meg. A villamosok üzemképesek voltak, de áramhiány miatt 1944 október elején már egyáltalán nem közlekedtek. 1944. október 8-án – felsőbb utasításra – Rókuson minden villamосkocsit szelvényre állítottak össze (ti.: nyomtávuk megegyezik a vasúti járművekével), azzal a céllal, hogy „biztonságos helyre” a Dunántúlra szállítsák azokat.

Csodálatos módon a parancs végrehajtására nem került sor. Valószínű, hogy ebben az idő rövidsége és a szovjet csapatok közelsége is szerepet játszott. A közlekedéstörténeti kutatások még nem tisztázták, bojkotálta-e valaki a villamosok elszállítását – ami, ha bekövetkezik valószínű pusztulásukat eredményezte volna – vagy a véletlen szerencsés összejátszásának köszönhető ittmaradásuk.

A szovjet parancsnokság sürgette a mielőbbi, zökkenőmentes személyforgalom, valamint a teherfuvarozás beindítását. A vonatúti villamosenergia termelése és szolgáltatása abszolút el-

Szeged viszonylag szerencsés körülmények között vészelté át a második világháborút. Ez a tény nem csupán abban nyilvánult meg, hogy a város területén számottevő harci esemény nem volt (a bombázások így is nagy veszteségeket okoztak), hanem abban is, hogy a villamosvasúti hálózat épségben maradt.

sőbséget élvezett. Az áram-átalakító kezelő személyzete a legkisebb üzemzavarért is az életét kockáztatta. 1944. október 19-én megindulhatott a forgalom a fővonalon két villamossal. A villamosenergia-korlátozás fokozatos megszűnésével két hét alatt helyreállt a megszokott közlekedési rend. Utólag 1944 november első napjaiban a legtöbb kárt szenvedett Felső Tisza-parti vonalon is biztosítani tudták a menetrend szerinti forgalmat. Akkoriban az a mondás járta: „ha villamosokat lát az ember, akkor nincs baj!”

1944 őszén és telén az élet normalizálásában a teherforgalomnak jutott fő szerep. Nélküle megoldhatatlan feladat lett volna a lakosság tüzelővel és élelmiszerekkel való ellátása, s a

termelés beindításához szükséges nyers- és alapanyagok szállítása. A közlekedési társaság 1945 januárjában kormánybiztosi ellenőrzés alá került, s ez a tény jól szemlélteti a város gazdasági életében meghatározó fontosságát, szerepét.

A következő másfél év a „hiperinfláció” jegyében telt. A társaság életét a vágatoló pénzügyi problémái miatt a váltópénz hiánya is megkeserítette. A váltópénz-hiány átmeneti megoldására 1945-ben a részvénytársaság 10 és 20 filléres bónuszt adott ki. 1946 tavaszán az egyébként is bonyolult közlekedési társaság életét, június-júliusban naponként, sőt óránként növekedtek. A milliárd-milliárd, több milliárd pengős viteldíjak között nem lehetett,

de nem is volt érdemes eligazodni. Csoda, hogy a kalauzok ép ésszel átvészelték ezt az időszakot. A cserekereskedelemben ekkor virágzó időszakában egy doboz gyufa is keményebb fedezetnek bizonyult egy köteg ropogós, de értéktelen papírpénznél. Az 1946. augusztus 1-jén bevezetett forint egy csapásra új helyzetet teremtett, s lehetőséget nyitott a város lakossága által egyre jobban sürgetett hálózati bővítésre és jármű korszerűsítésre.

A háborúban elpusztult közúti Tisza-híd újjáépítésével szinte egy időben megkezdődött és két szakaszban, 1949 május elsejére elkészült az újszegedi 5. számú, egyvágányú villamosvonal a Széchenyi tértől az Újszegedi Vasútállomásig. Ugyan-ebben az évben megtörtént a fodortelepi és az újszegedi vonal vágányösszekötése, s a Széchenyi tér a köznyelvben „villamos központ” elnevezést kapott.

Az időközben Szegedi Villamos Vasút vállalatát átkereszteltek közlekedési cég dolgozói nem érték be ennyivel. Az 1950-ben megszüntetett kisvasút pótlására

1,1 kilométerrel bővítették, teljesen villamosították a 6. számú úgynevezett átrakó vonalat. Ezen, a Tisza Pályaudvart a Mars térrel összekötő (Tisza Lajos krt.–Kálvária sgt.–Boros József utca) vonalon jelentősebb személyforgalom inkább csak piacos és vásáros napokon volt, de meghatározó szerepet játszott a teherforgalomban. Megépítésével kezdődött a városi villamosvasúti teherfuvarozás másfél évtizedes fénykora.

1950 decemberében megvalósult a cég nagy pályaeépítő vállalkozása: megindult a forgalom a leg-hosszabb, 7-es számot viselő kiskundorozsmai vonalon. A vonal külső végállomása a kiskundorozsmai; belső végállomása a rókusi templomnál volt.

1951-ben a Nagyállomás előtt, 1953-ban pedig Rókusi állomás előtt készült el a hurokvágány, s ezzel lehetővé vált a fővonalon a csatlósmentes forgalom, s később az egy vezetőállású villamosok közlekedtetése. Öt év alatt a város villamoshálózata a kétszeresére (harminc kilométerre) nőtt. A vállalat saját erőből műhelyében két-két kocsiszéknyit teljes átépítésével megkezdte az ikervillamosok gyártását. Ezeket a meglepően jól sikerült járműkonstrukciókat nagyobb teljesítményű motorokkal látták el. Ezután már nem fordulhatott elő az a korábban gyakran közneveltség tárgyát képező eset, hogy jeges, havas időben az öreg győri kocsi nem tudtak (vagy csak kényszeresen) felkapaszkodni a hídra.

(Folytatjuk.)

Terhes Sándor

■ Bandukolva (Nagyon) Napos út

A „napfény városa” hullámoktól remeg. A napimádók itt kedvükre randevúznak „szerelmükkel”. A július különösen forró nappalai elűznek a belvárosi aszfalttengerről, el a külvárosi panelzsungelből. Túl a város peremén, túl a körtől-tésen állunk meg szétnézni... Például egy napos utcában, pontosabban a Napos úton. Az ország legtöbb napsütéses órászámával büszkélkedő város egyetlen olyan utcáján, melynek neve e jellegzetességre utal.

Ebből a szögből „Szöged” fura képet mutat. Semmi „idegenforgalmi” vonzerő. Az Izabella hídról egy pillantással befogható a pillangóíró hirteltt vált kamionparkoló. A Béketelep felé haladva jobbra, messze a szürke ötszintesek felső emeletora, odébb a tízesek tömbjei, a panelek mögött a rókusi víztorony és a tútorony látszik.

A Napos út nem olyan utca, ahová vendégségbe mehetnénk, mert hogy egyetlen lakóház sincs itt. A lilára mázolt, öreg amerikai kocsimai, sőt, szegedi autókerekedés „reklámhordozója”. A műszaki vizsgázató is útnak látszó épület. A következő kerítésen fölirat csalogat, el innen! Jobbra kanyarodva állítól egy „tövises-lencsés” horgászathoz vagy egy olyan kisvendéglőhöz jutunk, aminek neve: „Jobb, mint otthon”...

– Mi szeretünk ide visszajárni – beszél hűga helyett is a 18 éves R. J. – A nagymamánk lakik itt. Az óvodát és az iskola első osztályát én is Béketelepen, a Napos úton jártam. Akkor még betonút se volt. Mégis szeretünk itt. Most is jövőnk, amikor csak tehetjük. Itt szabadabban lehet élni. Figyelnek egymásra az emberek.

– A lányomék itt építettek. Szeretik a környéket. Ilyenkor, nyáron mindennap jövök, s megyek. Megfőzők az unokáimnak. Rájuk nézem, mégse legyenek egész nap egyedül. Nem nagy dolog, haza, Mórahalomig csak egy óra az út – siet a 78-as buszhoz Tóth Lászlóné.

Egy buszmegállónyi hosszúságú a Napos út. Nagy az ilyen-olyan autóforgalom. Néha egy-egy lovas-kocsi baktat végig az aszfaltúton. A környéken lakó gyerekek bicajozva mulatják a nyáridőt. Nem ül a kerékpárra, csak a gyalogláshoz támaszkodnak és majd teherhordónak használja a járgányt Nagy Elemérné.

– Gyalog jártunk azelőtt a gyárba. Sokáig csak az iskoláig jött be a busz. Mostanában sokat fejlődött ez a rész is – néz körbe az asszony. – A vízügy is sokat dolgozott. Levezették a vizet. De kellett is, mert úgy följött a belvizek, hogy a szobákban lebegett a szőnyeg... Ot gyerekek neveltem föl. Jó a ház. Igaz, fürdőszobánk nincs. Pedig nagyon kéne, mert hamarosan megszületik a legkisebb fiam gyereke. Mert hát velünk laknak ők is. A fiam nem talál munkát. Igaz, a nagyobbak se, pedig vendéglátósok voltak... Tengődünk. Most is azért indultam, hogy

Ráferne egy kis tatarozás

vashulladékot káparjak össze, mert tejre, kenyérre kell a pénz.

Akinek nincsenek filléres gondjai, s éppen Daewo-ra vágyik, idetall. Az autószerelőt éppen bővítik. A július végi műszaki átadás után már csak néhány simítás, s kész a szerviz. A francia autók alkatrészeinek Napos úti lerakatát messzi földről is keresik. A specializálódott kft. a szebb időket is látott Volán stadionban a salakmotorosok egykori raktárpéleteit használja.

– Autóbontónak éppen jó hely ez – állítja Lukács Zsolt, az egyik alkalmazott. – A pályáról a környéken lakók tiltakozására kiiltották a salakmotorosokat. De újában ismét edzenek.

A stadionban egyszer jártam, még pályakezdő újságíróként a kubai „vendégmunkások” ünnepi megmozdulásáról kellett tudósítanom. A salakpálya környékén fölhúzott egyéb épületeket most egy üveg, porcelán és műanyagú nagykereskedés használja.

A „nagy tételek” útja a Napos út. Itt egy (vilány)oszlopraktár, amott „hídepítő” betonkeverők, odébb a gázpalackok és csövek „kutyaórzott területe”. Aztán „trading” és teherfuvarozók, gabona- és terménybolt. A nyitott nagykapu piros-fehér sorompó és korcs kutya őrsi. Az út szélén lobogók és színes táblák hirdetik, mi és hol eladó.

Raktárpépületek, autókát befogadó csarnokok, a tűzoltóság új tömbje, beton- és drótkerítések mögött raktáruvarok, elvadult, fűnőtte telek, végül az iskola, majd az óvoda épülete. Nyáron nincs mozgás. De az új iskolai tornaterem, a rendezett udvar, az óvodai úszómedence, a barnára pácolt életfa hirdeti: nem lehet rossz itt gyerekeknek lenni.

Gyalogos nemigen jár, főleg nem sétál a két buszmegálló között. Járdá csak a páratlan oldalnak jutott. Az aszfalterecskés-betonlapos járdát majdnem felemészti a gázteger. Talán soha, senki se söpört itt. Az árok szinte nem is látszik, annyira benőtte a fű. A kerítések előtti utcafront elvadult, a telkek gazdáinak a kerítésen belüli rendre se jut figyelmük. A fa kevés, ami van is, kicsi. Árnyék szinte sehol. Az utca hí nevéhez, napos. Így, nyár derekán nagyon napos.

Újszászi Ilona

Eladó az egész világ

(Újság)-író-olvasó találkozó

Dorozsma dicsérete

A vizelet mint gyógyszer – ezt tanácsolja a holland COOEN vander KROON – , a vizelet az egészség forrása. Azért írok, mert nem szeretném, hogy minden babért a külföld arasson le. Ezt a „vizelet” gyógyszert már 70 évvel ezelőtt Dorozsmán használták. Nem a tudom, hanem a dorozsmai emberek szegénysége vitte rá őket hasonló gyógyszerek felalálására. Az én apám fiatalon kapta meg a tüdővést. Nem mondom, az akkori orvosok minden tudásukat elvették, hogy megmentsék az apámat. Éveken át feküdt a II-es Kórházban, Debrecenben szanatóriumban, Gyulán úgyszintén, de nem sikerült a betegségen javítani. Akkor még kezdetleges volt a II-es Kórházban a tüdőtömés, de az apámnál azt is megpróbálták.

A dorozsmai emberek javasolták (de csak titokban), próbálja meg az apám és igya meg a saját vizeletét. Nem kell, hogy írjam, egy

fiatalember, akiről már az orvosok is lemondtak, mindenre alkalmas, hogy életben maradjon. Sajnos, már megkésve, mert a tüdő már nagyon kicsi volt, de sokat használt. Amikor röntgenre ment az apám a II-es Kórházba, a főorvos kétségbeesve kérdezte az anyámat, mondja meg, mit szed a beteg, mert olyan gyönyörű, tiszta a tüdő, mint az arany, még ilyet nem látott. De az anyám nem merete megmondani. Sajnos, ekkor már túl kicsi volt a tüdő a hosszabb életben maradáshoz. Bár hamarabb javasolták volna a dorozsmaiakat.

De volt még egy gyógyszer, amit szintén javaslat útján evett az apám. A „kutya-zsír”. Ezt csak azért emlitem meg, nehogy egy szép napon hozza a DM, hogy ezt is egy külföldi találta fel, mert ez is a dorozsmaiakat dicséri. Ezt is csak titokban merték ajánlani a beteg embereknek. Tudom, az olvasók megborznak e szó hal-

lattan, de higgyék el nekem, jó az egészségre. Hetven évvel ezelőtt csak sintértől lehetett beszerezni jó drágán, éppen úgy, mint ma (a külföldi gyógyszer). A színe épp olyan szép sárga, ikrás, mint a libazsír. Én még gyerek voltam, de kenyérre kenve ettem az apámmal együtt. Apám még négy évig élt nagybeteg, kicsi tüdővel. 1935. április 25-én halt meg, 39 éves korában. Most, 1995. október 1-jén lenne 100 éves az apám. A dorozsmai temetőben alusszák örök álmukat az anyámmal együtt, aki szintén most, ok-

tóber 10-én lenne 98 éves. A sírjuk mellett a három testvérem nyugszik.

Én pedig őt állok felettük a holtak csendes birodalmán, leányuk, Gizi.

Kedves Gizi Nén!

Bár levelében fiatal lányként ismertük meg, azóta Önnel is biztosan történt egy s más, de reméljük egészségesen jól szolgál. Köszönjük a levelét, mely talán megerősítésként szolgál sok mindennek. Ami a gyógyászati eljárásokat illeti, szerintem tők mindegy, hogy hol találják fel a gyógyszert, csak hozzá lehessen jutni, s ami ennél is fontosabb: használjon. Hiszen csak így lehet – nem el-késve – emberéleteket megmenteni.

További jó egészséget kívánok:

Arató László

Kell-e a kérdőjel?

Tisztelt Arató úr! Figyelemmel olvasom a Délmagyarország július 22-i számában megjelent írását „Közös képviselők: hűtlen kezelők!” címen. Két irányban kívánok erre reflektálni:

1. Szerencsétlen ez a cím, még kérdőjellel is. Nagyon sok becsületet és sok sok

probléma megoldását felvállaló közös képviselő van. „Nekünk is ilyen kellene!”

2. Sajnos, a leírtak ugyanakkor valós problémát is felvetnek. Házunk közös képviselője például évek óta hűtlenül, szinte ellenőrizhetetlenül végzi vállalt megbízatását. A beszedett pénze-

ket felületesen, tervezetlenül használja fel. Néhány lakótárs kezdeményezése után részben megvizsgáltuk gazdálkodását. Jellemző például: bevallása szerint 90 ezer forintot kölcsön adott rokonainak. Ez a pénz most hiányzik!

A lakótársak közötti problémák, a legjobb esetben sajnálják, vagy nem fizetik a közös költséget. Magam már nem merem még a nevemet sem adni, mert antidemokratikusnak tartanak.

Tiszteletteljes üdvözzel: egy tulajdonos

Tisztelt Tulajdonos! Észrevételeire két irányban kívánok reflektálni:

1. A cím kérdőjellel teljesen szerencsés, erre az Ön levele a bizonyosság.

2. Többször hangsúlyoztuk már: a DM nem nyomozhatóság, nekünk nem a probléma megoldásán, hanem feltáráján kell munkálkodnunk. Önök, állam- és választópolgárok azok, akik majd saját ügyeikben döntést hoznak, olyat, ami egyben megoldást is jelent. Aki ezért mást antidemokratikusnak tart, az magáról állít ki tanúsítványt.

Fáradottságaikhoz eredményességet kívánok, üdvözzel:

A. L.